

Elena Ferrante

Svikne dagar

Roman

Samlaget
Oslo 2017

Ein ettermiddag i april like etter *pranzo* kunngjorde mannen min at han ville gå frå meg. Han gjorde det mens vi rydda av bordet; ungane kringla som vanleg i naborommet, og hunden brumma i søvne attmed radiatoren. Han sa at han var forvirra, det var ei vanskeleg tid for han, han kjende seg trøytt, frustrert, kanskje feig. Han snakka lenge om dei femten åra vi hadde vore gifte, om ungane, og han innrømte at han ikkje hadde noko å klandre verken meg eller dei for. Som alltid var han roleg og nøktern, bortsett frå ei overdriven rørsle med høgre hand då han forklarte med eit barnsleg smil at fjerne stemmer, ei slags kviskring, var i ferd med å føre han andre stader. Så tok han på seg skulda for alt som var i ferd med å skje, lukka utgangsdøra varsamt etter seg, mens eg stod igjen som forsteina ved oppvaskbenken.

Heile natta låg eg einsam i den store dobbeltsenga og grubla. Same kor mykje eg tenkte over den siste tida av forholdet vårt, kunne eg ikkje finne noko som varsla om ei verkeleg krise. Eg kjende han godt, han var ein mann som likte å ha det roleg rundt seg, familien og heimen var viktige for han. Vi snakka om alt, vi likte framleis å halde kvarandre tett, kysse kvarandre, og iblant var han

så vittig at han fekk meg til å gråte av latter. For meg var det utenkeleg at han verkeleg ville dra. Så då eg hugsa at han ikkje hadde tatt med seg ein einaste av sine egne kjære ting, og heller ikkje hadde tatt farvel med ungane, blei eg sikker på at det ikkje var alvorleg. Han gjekk nok berre gjennom ein slik dårleg periode som du kan lese om i bøker, der ein av karakterane får ein uventa overdriven reaksjon på den vanlege misnøya med livet.

Det hadde dessutan skjedd før, alt saman, når og korleis, kom tilbake til meg mens eg låg og vridde meg i senga. Mange år tidlegare, då vi hadde vore saman i knappe seks månader, sa han, rett etter eit kyss, at det var best om vi ikkje såg kvarandre meir. Eg var forelska i han, då eg hørde kva han sa, trekte årene mine seg saman og huda fraus til is. Det var kaldt, han var dratt, eg stod igjen framfor muren utanfor Sant'Elmo og såg utover den fargelause byen og havet. Men fem dagar etter ringde han meg og var flau. Han forsvarte seg og sa at han hadde kjent eit plutseleg tap av meining. Dette uttrykket gjorde inntrykk på meg, eg tenkte ofte på det.

Han hadde brukt det på nytt lenge etter, for litt mindre enn fem år sidan. I den tida var vi mykje saman med ein kollega av han frå polyteknisk fakultet, Gina, ei intelligent og kunnskapsrik kvinne frå ein svært velståande familie som nyleg hadde blitt enke, og som hadde ei dotter på femten år. Vi hadde flytta til Torino nokre månader tidlegare, og ho hadde hjulpet oss med å finne ei nydeleg leilegheit med utsikt over elva. Til å begynne med likte eg ikkje byen, den verka metallisk, men eg fann fort ut kor fint det var å sjå årstidene skifte frå balkongen i leilegheita. Om hausten kunne eg sjå

korleis det grønne lauvverket i Valentino-parken gjekk over i gult og raudt, korleis vinden tok tak i blada i den tåkete lufta og sende dei utover Po-elvas grå flate. Om våren kom det eit friskt og lyst pust frå elva som gav knoppene på greinene nytt liv.

Eg hadde funne meg fort til rette, dessutan gjekk mor og dotter straks inn for å gjere livet lett for meg. Dei viste meg rundt i gatene, dei tok meg med til dei beste butikkane. Men den vennlege tonen deira var ikkje eintydig, eg var ikkje i tvil om at Gina hadde forelska seg i Mario. Det var altfor mykje fjas og fjolleri, og iblant gjorde eg opent narr av han og sa: Kjæ-rasten din har ringt. Han forsvarte seg nokså sjølvtilfreds, vi lo av det, men samtidig blei forholdet til denne kvinna stadig tettare, det gjekk ikkje éin dag utan at ho ringde. Enten var det for å be om å bli følgd ein eller annan stad, eller så var det Carla, dottera, som hadde ei kjemioppgåve ho trong hjelp til, eller ho leitte etter ei bok som ikkje lenger var i sal.

Men Gina kunne også vere svært sjenerøs. Ho kom stadig med gåver til meg og til ungane, ho lét meg få låne bilen sin, ho gav oss ofte nøklane til eit hus ho hadde i Cherasco, slik at vi kunne dra dit i helgene. Vi tok imot med glede, det var fint der, sjølv om det alltid var fare for at mor og dotter plutsleg dukka opp og snudde opp ned på familielivet vårt. Dessutan var det alltid nødvendig å gjengjelde ei teneste med ei anna, og denne lenka med gjensidige gåver kjendest stadig meir som eit fengsel for oss. Mario hadde litt etter litt tatt på seg rolla som rettleiar for dottera, han hadde vore og snakka med alle lærarane hennar, som om han tok på

seg pliktene til den døde faren, og trass i at han var nedlest med arbeid, hadde han altså på eitt tidspunkt kjent seg pressa til å gi henne ekstratimar i kjemi. Kva kunne eg gjere? Ei stund hadde eg prøvd å halde enka på avstand. Eg likte stadig dårlegare korleis ho smaug armen sin innunder hans, korleis ho lo og kviskra ting i øyret hans. Så ein dag blei alt klart for meg. Frå kjøkkendøra såg eg den vesle Carla som stod i entreen for å ta farvel med Mario etter ein av kjemitimane deira, og i staden for å gi han eit kyss på kinnet, kyssa ho han på munnen. Brått forstod eg at det ikkje var mora eg burde frykte, men dottera. Jentungen var kanskje ikkje klar over det sjølv, men ho hadde i kven veit kor lang tid, testa ut kva styrke ungjentekroppen og det rastause blikket hennar hadde på mannen min; han på si side såg på henne med blikket til ein som sit i skuggen og har auga festa på ein kvit vegg opplyst av sola.

Vi snakka om det etterpå, men i ein dempa tone. Eg hata høge stemmer og brå rørsler. Familien min var full av støyande utbrot, og særleg i puberteten, når eg gøymde meg i ein krok av leilegheita i Napoli med hendene for øyra, nedtrykt av trafikken i Salvatore Rosa, kjende eg meg invadert av det larmande livet, og eg hadde inntrykk av at det ikkje skulle meir enn ei sårande setning eller ei brå rørsle til før alt gjekk i oppløysing. Derfor hadde eg lært meg å bruke få og gjennomtenkte ord; aldri ha dårleg tid, ikkje springe, sjølv ikkje for å rekke bussen, men prøve å trekke ut reaksjonstida så lenge som mogleg ved hjelp av rådville blick og usikre smil. Seinare hadde arbeidet styrkt denne sjølvdisiplinen. Eg drog frå heimbyen min med

ein intensjon om aldri å vende tilbake, og arbeidde to år på reklamasjonskontoret til eit flyselskap i Roma, inntil eg, etter bryllaupet, sa opp jobben og følgde med Mario ut i verda, dit jobben hans som ingeniør førte han. Nye stader, nytt liv. For å halde uroa mi overfor alle endringane i sjakk, og for ikkje å lage for mykje styr, hadde eg endeleg lært meg å vente tolmodig til alle kjensler imploderte og kom ut som ei dempa stemme, trygt vakta nede i strupen.

Denne sjølvdisiplinen hadde vist seg heilt nødvendig under den vesle ekteskapskrisa vår. Vi brukte lange søvnlause netter til roleg å diskuterte med kvarandre, alltid med låg stemme for å unngå at ungene hørde oss, og for å hindre at vi opna sår vi ikkje kunne lukke igjen. Mario hadde vore vag som ein pasient som ikkje klarer å sette fingeren på symptoma sine; eg klarte aldri å få han til å seie kva han følte, kva han ville, kva eg hadde i vente. Så ein ettermiddag kom han heim frå jobb med eit forskremt uttrykk i ansiktet, eller kanskje var det ikkje verkeleg redsel, kanskje var det berre reflexen av redselen han las i ansiktet mitt. Faktum er at han hadde opna munnen for å fortelje meg noko for så, i løpet av brøkdelen av eit sekund, å bestemme seg for å seie noko anna. Eg såg det tydeleg, det var nesten som om orda endra seg i munnen hans, og sjølv om eg var nysgjerrig etter å få vite kva han hadde latt vere å seie, skauv eg det bort. Det var nok for meg å slå fast at den vonde tida var over, og at det berre hadde dreidd seg om eit kortvarig tilfelle av vakling. Eit tap av meining, understreka han, og gjentok slik det same uttrykket som han hadde brukt mange år før. Det hadde gripe fatt i hovudet hans og tatt

frå han evna til å tenke og føle slik han vanlegvis gjorde. Men no var det over, plagene var borte. Dagen etter hadde han brote all kontakt med både Gina og Carla. Han slutta med kjemitimane og var igjen den mannen han alltid hadde vore.

Dette var dei få, lite relevante krisene i samlivet vårt. Den natta gjekk eg gjennom dei i kvar minste detalj. Så stod eg opp, utmatta fordi eg ikkje fekk sove, og laga meg ein kamillete. Slik er Mario, sa eg til meg sjølv: roleg i årevis, utan ein einaste desorientert augeblink, for så å bli overrumpla av ein bagatell. Ganske sikkert hadde han komme litt ut av likevekt også denne gongen, men eg hadde ingenting å frykte, eg måtte berre gi han litt tid. Eg stod lenge framfor vindauget som vende ut mot den mørke parken, og prøvde å dempe hovudpina ved å lene panna mot den kalde ruta. Eg kom til meg sjølv først då eg hørde lyden av ein bil som parkerte. Eg såg ned, men det var ikkje mannen min. Det var musikaren i fjerde, ein viss Carrano. Han kom opp vegen med bøygde hovud og ei svær instrumentkasse over skuldra. Då han forsvann under trea på den vesle plassen, sløkte eg lysa og gjekk tilbake til senga. Det var berre snakk om dagar, så ville alt vere i orden igjen.